

Bacheloroppgave

IDR600 Sport Management

**Svikter Tippeligaen funksjonshemmedesupportere?
En undersøkelse fra de funksjonshemmedes perspektiv**

Lars Kronborg

Totalt antall sider inkludert forsiden: 44

Molde, 22.05.15

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☐
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☐
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å betrakte som fusk og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§14 og 15.	☐
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert i Ephorus, se Retningslinjer for elektronisk innlevering og publisering av studiepoenggivende studentoppgaver	☐
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☐
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☐

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Birnir Egilsson

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven, §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Er oppgaven unntatt offentlighet?

ja nei

(inneholder taushetsbelagt informasjon. Jfr. Offl. §13/Fvl. §13)

Dato: 22.05.15

Abstrakt

Denne studien prøver å finne ut hvordan fotballarenaene i Tippeligaen er konstruert for funksjonshemmede og hvordan de funksjonshemmede opplever å være tilskuer på kamper i Tippeligaen. Studien bruker den sosiale modellen for funksjonshemming som et rammeverk. Det er brukt en spørreundersøkelse for å samle inn dataen fra klubbene og de funksjonshemmede. Resultatene viser at det er mye som kan forbedres både på stadion og på tilbudet klubbene gir de funksjonshemmede.

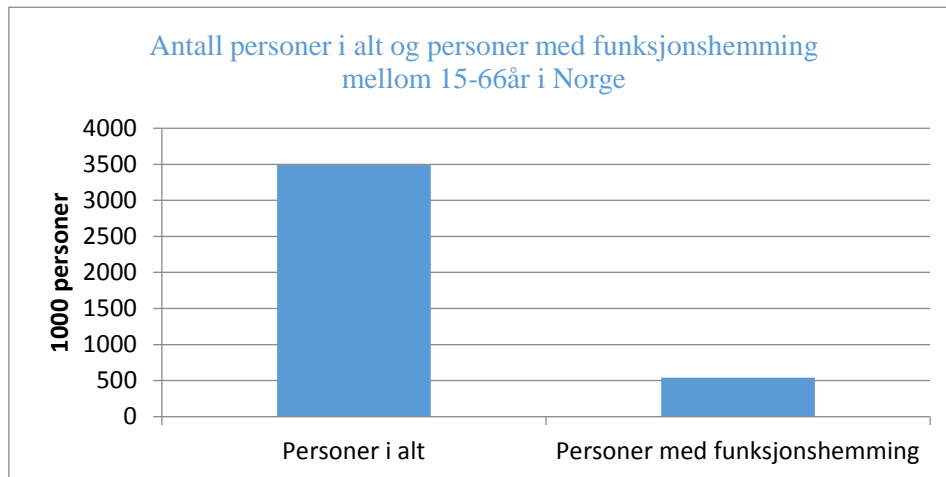
Nøkkelord: Funksjonshemmede, den sosiale modellen for funksjonshemmede, fotballtilskuer, Tippeligaen.

Introduksjon

I følge statistikk er fotball verdens mest populære idrett, både når det kommer til antall utøvere og publikumsinteresse. Det er nasjonalidrett og den største idretten i mange av de 209 landene som er medlem av det internasjonale fotballforbundet, Fédération Internationale de Football Association (FIFA) (Pedersen, 2014). Fotball slik vi kjenner det i dag, kom til Norge fra England på 1880-tallet. Den første klubben, Christiania Footballclub, ble stiftet i 1885. Den første kampen ble spilt i 1887 mot Spring foran 2000 tilskuere. Etter hvert som fotballen vokste ble det behov for en egen organisasjon. Den 30. april 1902 Norges Fotballforbund stiftet. De byttet navn til Norges Fotballforbund (NFF) i 1910 (Ullestad, 2002). Fotballen i Norge har bare fortsatt å vokse og er nå den største idretten i Norge sett etter antall deltakere. NFF har over 1800 klubber, 29.000 lag og 360.000 spillere (NFFs årsrapport, 2014)

Ettersom fotball er den største idretten i Norge, tiltrekker den seg mange tilskuere. Under tippeligakampene i 2014 var det 1.671.587 tilskuere (NFFs årsrapport, 2014). NFFs visjon for fotballen er *fotball for alle*. Det betyr at den er for både spillere og tilskuere (Lunde, 2013). Det er mange ulike typer mennesker som går og ser på kampene. Noen av disse kan ha større utfordringer enn andre, som for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne. De kan ha problemer med å komme seg til og fra stadion, inn og ut av stadion og rundt omkring på stadion. Det må også være tilpasset plasser og de må få den hjelpen og støtten de eventuelt trenger for å få samme kampopplevelsen som resten av tilskuerne. Dermed må stadionene tilpasses slik at fotballen blir for alle som vil se på. Som tabellen under viser, var det i en arbeidskraftundersøkelse fra SSB registrert 539.000 personer mellom 15-66 år med en

funksjonshemming i Norge i 2014 (SSB, 2014)

Figur 1: Personer med funksjonshemming i Norge

(SSB, 2014)

Ettersom ikke alle aldre er tatt med i undersøkelsen, vil det være enda flere personer med nedsatt funksjonsevne i Norge. Noen av personene med funksjonshemming vil helt sikkert være fotballsupportere og være tilhenger av en spesiell klubb. Og noen av disse igjen vil være trofaste tilhengere av klubben de holder med og møte opp på kampen uansett vær, tabellsituasjon og tribunesituasjon (Gammelsæter og Ohr, 2002). Men en dårlig tribunesituasjon kan føre til at de funksjonshemmede supporterne ikke får muligheten til å støtte laget sitt eller at forholdene er dårlige slik at tilhengere som ikke er så trofaste ikke kommer, fordi det ikke er et godt nok tilbud for dem.

Union of European Football Associations (UEFA) er det europeiske fotballforbundet og i deres hefte om tilgjengelighet for alle (2011) fortelles det at det finnes flere typer funksjonshemninger og at de forskjellige typene krever forskjellige utforminger av stadion og forskjellige hjelpemidler for at de skal få den beste kampopplevelsen som mulig. Denne oppgaven vil ta for personer med en fysisk nedsatt funksjonsevne. Disse personene kan deles inn i tre grupper. Noen kan selvfølgelig ha flere enn en fysisk nedsatt funksjonsevne, for eksempel en rullestolbruker kan også være blind eller døv (UEFA, 2011). De tre gruppene er rullestolbrukere og andre personer som sliter med å gå og trenger hjelpemidler til det, personer som er svaksynte eller blinde og døve eller tunghørte personer. De forskjellige gruppene trenger forskjellig tilrettelegging for å kunne oppleve kampen slik andre tilskuere opplever den. Det kan være for eksempel tilgjengelighet for rullestol og plasser til dem, kort avstander fra inngang til plass og til toalett og kiosk. For blinde og døve vil veier uten hindre

og blindeskrift på seterader, toalett og lignende være viktig, mens for døve vil en døvetolk eller en tv som gjør tale til tekst være nyttig (UEFA, 2011).

Jeg har i denne oppgaven valgt å fokusere på personer med en fysisk funksjonsnedsettelse. Dette fordi den gruppen er lettere å identifisere enn for eksempel personer med en psykisk funksjonsnedsettelse. Det er dermed enklere å lage et tilbud for denne gruppen. En psykisk funksjonsnedsettelse er ifølge UEFA (2011) personer med lærevansker, en psykologisk tilstand eller har dårlig psykisk helse. Disse vil være vanskeligere å finne ettersom man ikke kan se at de har en nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen bygger sitt menneskesyn på at alle mennesker er like verdifulle og har samme menneskeverd. Alle må ha samme mulighet til å delta på aktiviteter i samfunnet ut i fra sine egne forutsetninger (St.meld. nr 8. 1998-99). I FNs konvensjon om rettigheten til mennesker med nedsattfunksjonsevne (2008) sier i paragraf 5.c:

For å gjøre det mulig for mennesker med nedsatt funksjonsevne å delta på lik linje med andre i fritids-, fornøyles- og idrettsaktiviteter, skal partene treffe hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har tilgang til arenaer for idrettsaktiviteter, fritidsaktiviteter og reiseliv.

I Otnes og Ramm (2013) sin rapport for Statistisk sentralbyrå om personer med nedsatt funksjonsevne kommer det fram at hele 40 % av de av deltakerne i en spørreundersøkelse i rapporten ønsker å delta mer i sosiale aktiviteter. I samme undersøkelse er det også 31 % som i liten grad deltar i sosiale aktiviteter. Under sosiale aktiviteter ligger deltakelse på sosiale, kulturelle og idrettslige aktiviteter (som tilskuer). Lav sosial deltakelse kan komme av at det er fysiske eller sosial barrierer som gjør det vanskelig eller umulig for funksjonshemmede å delta.

I artikkel 9 i FNs konvensjon om rettigheten til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2008) står det at for at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal få et selvstendig liv, må de på lik linje med andre få tilgang til det fysiske miljøet, til transport og andre tilbud og tjenester som tilbys allmennheten. Det som hindrer og vanskeliggjør tilgjengeligheten til blant annet veier og transport må fjernes. Hensiktsmessige tiltak skal sikre at minstestandarder og retningslinjer for tilgjengelighet til bygg og anlegg blir fulgt, og at private foretak som tilbyr bygg og anlegg som er åpne for alle, tar hensyn til alle aspekter ved tilgjengelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Samtidig skal bygninger og anlegg som er åpne for allmennheten ha skilt i punktskrift og i en form som er enkel å forstå og lett å lese.

Denne konvensjonen er ratifisert av Norge og de funksjonshemmede skal dermed ha samme tilgang til transport og anlegg som resten av befolkningen har tilgang til. Dette gjelder også for fotballstadioner. Fotballens visjon er jo også at den skal være for alle, også på tribunen. NFF (2013a) har egne kriterier for infrastruktur på stadion som må følges. De sier at det skal reserveres plasser for rullestolbrukere både på hjemme- og bortefeltet. Det skal være minimum ti av disse på stadion. Fra plassene skal det være enkel adkomst til handicaptoalett og det skal også være tilgang til en kiosk i nærheten av disse plassene. Det finnes også mange retningslinjer for hvordan fasilitetene for funksjonshemmede skal være. Stadionene i Tippeligaen blir godkjent eller sertifisert hvis de oppfyller UEFAs minstestandarder for infrastruktur på stadion.

Retningslinjene til NFF sier at det skal være minst fem plasser per 1000 seter for rullestolbrukere med ledsager. Plassene skal ha god og uhindret sikt, og de bør være beskyttet mot vær og vind. De udekkede plassene tett inntil spillebanen, som også kan gjøre at sjansen for å bli truffet av en ball øker betydelig, aksepteres ikke. Enkel ankomst til toalett og kiosk fra plassene er også et krav. Det anbefales også sterkt til å tilrettelegge stadion med avsatte områder for forskjellige typer funksjonshemninger, som for eksempel blinde/svaksynte og hørselshemmede (NFF, 2013b).

Så hvordan er arenaene i tippeligaen konstruert for at funksjonshemmede også skal kunne få se kamper og få en god opplevelse av den? Følger de alle kravene og retningslinjene til NFF? Gir klubben et godt tilbud til de funksjonshemmede og synes de at det tilbudet de får er godt nok? Det er noe jeg vil finne ut av i denne oppgaven.

Denne studien vil ta for seg dette problemet ved å fokusere på den sosiale modellen for funksjonshemming og ut i fra den gjennomføre en nettbasert analyse av det tilbudet fotballklubbene i Tippeligaen tilbyr de funksjonshemmede sammen med et spørreskjema sendt ut til de funksjonshemmede som forskningsmetode. Dette med tanke på å besvare følgende problemstilling: **Hvordan er tippeligaarenaene bygget opp i forhold til NFFs kriterier og retningslinjer for tilpasning for funksjonshemmede? Er de funksjonshemmede fornøyd med tilbudet de får på kamp?**

Den resterende delen av studiet er strukturert som følger: Først kommer det en gjennomgang av relevant litteratur og tidligere forskning, så blir teorien for oppgaven lagt fram. Deretter blir metodene som er brukt forklart sammen med dataanalysen. Etter det blir resultatene lagt

fram, etterfulgt av en diskusjon av resultatene. Til slutt kommer det en konklusjon hvor problemstillingen blir besvart sammen med implikasjon og fremtidig forskning på temaet.

Litteraturgjennomgang

Det finnes forskjellige definisjoner på funksjonshemming, men mange er ganske like og sier det samme. I følge Nylenna (2014) er funksjonshemming varig redusert funksjonsevne, fysisk, psykisk eller sosialt, i forhold til aktuelle forventninger og livsførsel, utdanning og yrke eller kulturell aktivitet. Regjeringen (1997) har denne definisjonen på funksjonshemming:

Funksjonshemmet er den som på grunn av varig sykdom, skade eller lyte eller på grunn av avvik av sosial art er vesentlig hemmet i sin praktiske livsførsel i forhold til det samfunn som omgir ham. Dette kan bl.a. gjelde utdanning og yrke, fysisk eller kulturell aktivitet.

Det finnes mange grader og omfang av funksjonshemming. Ikke all funksjonshemming er like åpenbar for andre, som for eksempel en skjult funksjonshemming gir ofte subjektivt nedsatt livskvalitet. Begrepet er derfor vanskelig å avgrense (Nylenna, 2014). Med nedsatt funksjonsevne menes de individuelle forhold som bidrar til at en funksjonshemming kan oppstå. Det kan være skade på, eller tap av, en sansefunksjon eller kroppsdel, for eksempel hørsel eller syn (Hanisch og Lid, 2015). Det er lagt til grunn fem hovedgrupper for funksjonshemmede. Regjeringen (1997) og UEFA (2011) sier at disse er bevegelseshemmede, hørselshemmede, synshemmede, psykisk utviklingshemmede og skjulte funksjonshemninger (f.eks diabetes, psykiske problemer, hjerteproblemer). Men det kunne vært flere grupper, ettersom sosialt funksjonshemmede, som f.eks rusmiddelbrukere ikke omtales (Regjeringen, 1997)

Tidligere forskning

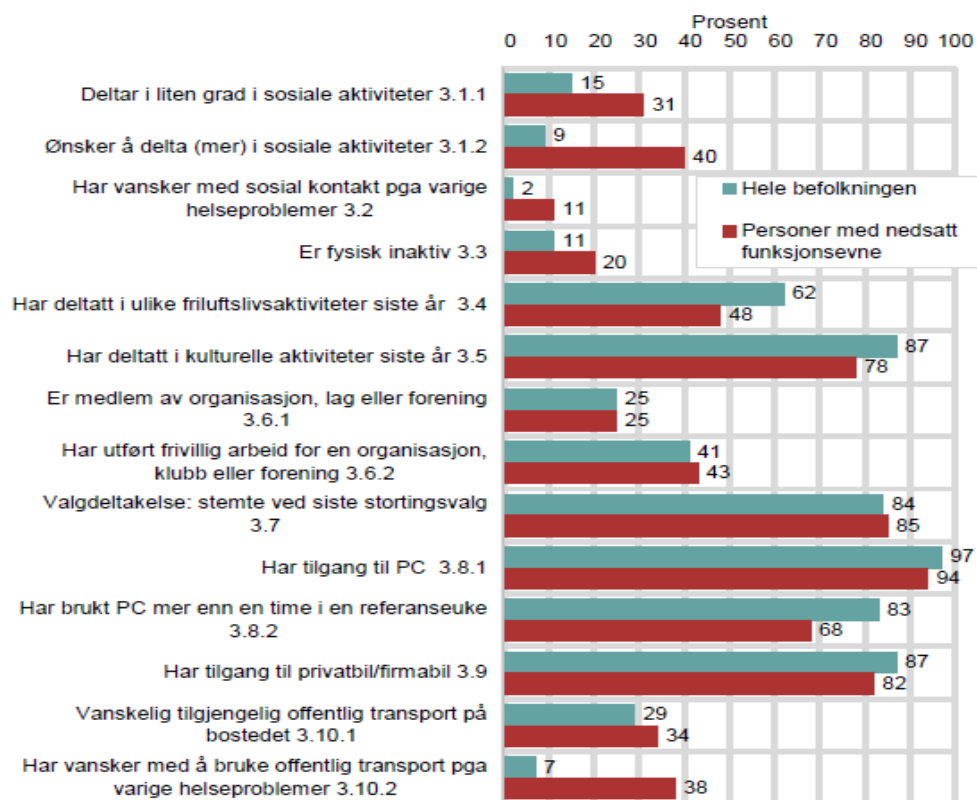
Det har ikke vært veldig mye forskning på temaet personer med nedsatt funksjonsevne som tilskuere på fotballkamp. Men Grady og James (2013) hadde en studie om å forstå behovene til tilskuere med funksjonshemming. Denne studien handler om personer med en bevegelseshemming og er gjennomført ved å ha seks personer på tre forskjellige arenaer i USA og intervjuet dem om deres opplevelse. Den tok for seg fysiske behov som plass, synslinje, ledsagerplass, parkering, toalett, heis/ramper og skilting, i tillegg til servicebehov fra ansatte, de andre publikummerne og nødevakuering. Et av studiens spørsmål er om disse

behovene blir møtt. Resultatene var at de fysiske behovene var varierende på de forskjellige arenaene. Noen var veldig gode, mens andre var mindre gode. Den største utfordringen studiet fant var når resten av publikum også bevegde seg, f.eks i pausen, at det da ble vanskelig å komme seg rundt og da også ved en eventuell nødevakuering.

En undersøkelse gjort av BBC om klubber i engelske Premier League tar for seg om klubbene sviker supportere med nedsatt funksjonsevne. Bare tre av klubbene følger de nasjonale retningslinjene for antall rullestolplasser på stadion. I et intervju med en supporter i rullestol kommer det fram at det er vanskelig å kjøpe billetter til bortekamper. Samtidig har intervjuobjektet flere ganger måtte sitte på en plass med veldig dårlig utsikt og han også måttet sitte med hjemmefansen flere ganger. (Gornall, 2014)

En rapport fra statistisk sentralbyrå av Otnes og Ramm (2013) tar for seg indikatorer for levevilkår for personer med nedsatt funksjonsevne. Her kommer det fram at personer med nedsatt funksjonsevne deltar i mye mindre grad enn hele befolkningen når det kommer til sosiale-, kulturelle- og friluftaktiviteter enn resten av befolkningen. Samtidig som de ønsker å delta mer i sosiale aktiviteter. Personene med nedsatt funksjonsevne er også mer fysisk inaktive enn resten av befolkningen. Otnes og Ramm (2013) mener at en klar hindring for deltakelse er fysiske barrierer, men at mentale barrierer også kan være en stor hindring.

Figur 3. Indikatorer om deltakelse og sosial kontakt. Prosent

Figur 2: Indikatorer om deltakelse og sosial kontakt

(Otnes og Ramm, 2013)

Celik, Tercan og Yerlisu-Lapa (2014) har en studie om personer med nedsatt funksjonsevne og hva som utgjorde de sterkeste begrensninger for at de ikke deltok i fritidsaktiviteter. De sterkeste grunnene var det sosiale miljøet og manglende kunnskap samt fasilitetene, servicen og tilgjengeligheten. Av faktorene som ble undersøkt var manglende interesse den som var minst viktig.

I en studie av om deltakelse i hverdagsaktivitet sier Law (2002) at barn med nedsatt funksjonsevne deltar på færre aktive fritidsaktiviteter, uformelle sosiale aktiviteter, sosiale engasjement og de gjør mindre husarbeid. Mens voksne med nedsatt funksjonsevne opplever sosial isolasjon, begrenset deltakelse og engasjerer seg mer i passive aktiviteter.

Teori

Den sosiale modellen for funksjonshemming framkom fra de politiske og intellektuelle argumentene til the Union of Physically Impaired Against Segregation (UPIAS) i Storbritannia. Den fikk akademisk troverdighet gjennom arbeidet til flere forskere. Modellen

har nå blitt den ideologiske testen for funksjonshemmedes politikk. Den blir brukt av folkebevegelser for funksjonshemmede for å skille mellom organisasjoner, retningslinjer, lover og ideer som er progressive og de som er utilstrekkelige (Shakespeare og Watson, 2002). Den sosiale modellen for funksjonshemming sier at en funksjonshemming er forårsaket av hvordan samfunnet er bygget opp, og ikke av den enkeltes nedsatte funksjonsevne eller individuelle forskjell (Duyan, 2007; Shakespeare og Watson, 2002). Funksjonshemming er noe som kommer på toppen av den nedsatte funksjonsevnen, og gjør at de blir unødvendig ekskludert og isolert fra full deltakelse i samfunnet (Shakespeare og Watson, 2002). En nedsatt funksjonsevne kan være skade på, eller tap av, en sansefunksjon eller kroppsdel, for eksempel hørsel eller syn (Hanisch og Lid, 2015; Shakespeare og Watson, 2002). Det kan føre til ulemper og begrensninger av aktivitet forårsaket av samfunnets organisering som tar lite eller ikke noe hensyn til personer med nedsatt funksjonsevne og dermed ekskluderer dem fra deltakelse mange sosiale aktiviteter (Shakespeare og Watson, 2002).

Den sosiale modellen skilte seg ut fra modellene som allerede fantes (Davis, 2013). Det var veldedighetsmodellen og den medisinske modellen. Veldedighetsmodellen ser personer med funksjonshemming som ofre for deres nedsatte funksjonsevne. Situasjonen deres er tragisk og de lider. Følgelig trenger de spesielle tjenester, institusjoner o.l. Den medisinske modellen anser personer med nedsatt funksjonsevne som personer med et fysisk problem som må bli fikset. Dette gjør at personer med nedsatt funksjonsevne blir sett på som pasienter. Målet med modellen er å gjøre personer med nedsatt funksjonsevne «normal», noe som vil si at de på en måte er unormale. I denne modellen er det personen som må endres, ikke samfunnet eller omgivelsene (Duyan, 2007)

Målet til UPIAS var å erstatte de segregerte fasilitetene med muligheter for folk med svekkelser. Det for at de skulle få muligheten til å delta for fullt i samfunnet, til å leve uavhengig av andre og til å ha full kontroll over eget liv (Davis, 2013). Modellen er viktig på to hovedmåter. For det første la den grunnlaget for en ny politisk strategi, nemlig barriere fjerning. Ettersom barrierene i samfunnet var grunnen til personer med en nedsatt funksjonsevne ble funksjonshemmet, vil måten å inkludere disse i samfunnet være å fjerne barrierene. Den andre måten var på personene med nedsatt funksjonsevne. Modellen viste at samfunnet som måtte klandres og måtte endres, ikke personene med nedsatt funksjonsevne (Shakespeare og Watson, 2002). I følge de Haan, Faull og Kohe (2014) utforsker modellen hvordan samfunnet har konstruerer barrierer, som for eksempel designet på bygninger,

transportmidler og diskriminerende holdninger, som har gjort folk at personer med nedsatt funksjonsevne blir funksjonshemmet. Modellen under viser hva den sosiale modellen for funksjonshemming tar for seg.

Figur 3: The sosial model of disability

(Duyan, 2007)

Fysiske barrierer kan være ting som skilting, tilpassede parkeringsplasser, adgang til bygningen og dårlig bygningsdesign (for eksempel på idrettsarenaer). Transport barrierer kan gjelde både privat og kollektiv transport. Kollektiv transport kan være utilgjengelig for noen, ved at de ikke kommer seg på for eksempel på t-bane eller buss. Reisen kan dermed bli dyrere ved at de må ta taxi isteden. Eller det kan være at det ikke er egnet parkering for privat bilen. Kommunikasjons barrierer kan være at all informasjon er enten på tekst eller tale og ikke begge, slik at det noen som ikke får med seg det som blir sagt (Duyan, 2007)

Alle disse barrierene kan sørge for at funksjonshemmede fotballsupportere ikke kommer seg på kamp eller at de ikke vil se på. Det kan være at de sliter med å komme seg til og fra kamp, at de sliter med å komme seg inn og rundt på kamp eller at det blir for dyrt og vanskelig å komme seg til kamp. De kan synes det er vanskelig å komme seg rundt på stadion, for eksempel til toalett og dermed synes at hele opplevelsen bare blir et slit. Eller kommunikasjonen og skiltingen på stadion kan være dårlig eller ikke eksisterende, slik at de ikke får med seg det som skjer eller ikke kommer seg dit de skal være.

Den sosiale modellen for funksjonshemming er et godt rammeverk for oppgavene, ettersom den flytter fokuset fra personen med nedsatt funksjonsevne og over på samfunnet og dets oppbygning (Crow, 1992). Modellen skal være en retningslinje for at personer med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta på lik linje med alle andre i samfunnet. Modellen kan også hjelpe personer til å se at en nedsatt funksjonsevne ikke trenger å være en hindring, at de kan delta på lik linje med alle andre og den kan hjelpe dem med å bli hørt (Durell, 2014; Shakespeare og Watson, 2002).

Metode

Metode er en måte å gå frem på for å samle inn empiri, altså det man kaller data om virkeligheten. Metoden er da et hjelpemiddelet for å beskrive den såkalte virkeligheten (Jacobsen, 2005).

Valg av metode

For å samle inn dataene på hvordan personer med nedsatt funksjonsevne opplever å gå på fotballkamp i Tippeligaen, er det laget et nettbasert spørreskjema som jeg har forsøkt å få sendt ut til så mange som mulig via epost. Undersøkelsen er også lagt ut på forskjellige grupper og sider for personer med nedsatt funksjonsevne på sosiale medier. Det er også laget en undersøkelse om hvilke tilbud de forskjellige klubbene gir og hvordan deres hjemmearena er bygget opp for personer med nedsatt funksjonsevne. En spørreundersøkelse er en måte å innhente den informasjonen som ønskes om et tema (Jacobsen, 2005).

I Jacobsen (2005) skilles det mellom to typer metode, disse er kvalitativ og kvantitativ. Kvalitativ data er empiri som formidler meninger i form av ord (for eksempel tekster, setninger o.l). Kvalitativ tilnærming bør velges når man ønsker å beskrive hvordan et menneske tolker og/eller forstår en situasjon. Dataen i kvantitativ metode er data i form av symbol eller tall og velges når mange enheter skal undersøkes eller problemstillingen ønsker beskrive hyppighet eller omfang av et fenomen («Introduction to», 2010; Jacobsen, 2005). Det er brukt en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode, som går ut på utarbeiding og utforming av spørreskjemaer med faste svaralternativer. Spørreskjemaet inneholder altså ikke kun lukkede svaralternativer, men også noen åpne spørsmål («Introduction to», 2010; Jacobsen, 2005).

Alle metoder har sine fordeler og ulemper og ifølge Bloch, Phellas og Seale (2011) finnes det flere fordeler og ulemper ved et nettbasert spørreskjema sendt ut ved hjelp av epost. Fordelene

er at det koster ingenting, linken til undersøkelsen kan enkelt legges ved i mailen, man kan få raske svar og man kan dekke hele landet. Ulempene med en nettbasert undersøkelse sendt ut via epost er at man må ha epostadressene til de man vil sende til, noe man ikke hadde i dette studiet. Ettersom undersøkelsen ligger på en link i både eposten og i postene på sosiale medier, kan personer som undersøkelsen ikke er rettet imot svare og man kan derfor få en del feilinformasjon.

Populasjon og utvalg

Begge undersøkelsene er sendt via epost til alle tippeligaklubbene. Dette i håp om at de kan sende undersøkelsen til personene med nedsatt funksjonsevne videre til personene som går på kamp. Samtidig får de undersøkelsen om egen stadion og tilbud og kan svare på den.

Undersøkelsen for personene med nedsatt funksjonsevne er også sendt ut til alle de store interesseorganisasjonene i håp om at de kan sende det videre til deres medlemmer.

Undersøkelsen er også lagt ut på grupper og sider for personer med nedsatt funksjonsevne på sosiale medier for å kunne få noen svar fra noen som følger disse sidene og gruppene.

Jacobsen (2005) sier at den teoretiske populasjonen er alle personene undersøkelsen er interessert i. I dette studiet blir det alle personer med en fysisk funksjonsnedsettelse. De som får undersøkelsen er de vi faktisk kan uttale oss om, kalt den faktiske populasjonen. Ettersom det ikke er noe direkte kontakt til de som skal svare på undersøkelsen, vites det ikke hvor mange den har blitt sendt til og da hvor mange av de som velger å svare. De som da får undersøkelsen og svarer er det faktiske utvalget og ut i fra dem får vi de endelige antall svar på hvert enkelt spørsmål (Cresswell, 2014; Jacobsen, 2005).

Validitet og reliabilitet

Informasjonen som ble samlet inn via spørreskjemaet skal tilfredsstillende to krav. Disse kravene er validitet (gyldig og relevant) og reliabilitet (pålitelig og troverdig). Dette er viktig for at oppgaven blir så bra som mulig (Dahlum, 2014; Jacobsen, 2005). Validitet er at man måler det man faktisk ønsker å måle. Det kan deles inn i tre deler. Den første er begrepsgyldighet som er at man måler det man ønsker å måle. Den andre er intern gyldighet er om resultatene som blir funnet oppfattes som riktig. Den siste er ekstern gyldighet som går ut på om resultatene fra undersøkelsen kan generaliseres (Dahlum, 2014; Jacobsen, 2005).

Spørreundersøkelsene

Undersøkelsene er laget med tanke på å finne ut om klubbene følger NFF sine infrastrukturkriterier og retningslinjer og om de med nedsatt funksjonsevne er fornøyd med det tilbudet de får.

Undersøkelsen for hvordan tilbudet og stadion blir opplevd er delt inn i sju deler. Det er generell info, hjemmekamp, tilgjengelighet på og rundt stadion, plassen, billett, bortekamp og annet. I disse sju delene er det tre ulike former for svaralternativer. Nominal, ordinal og forholdstall er formene som er brukt. I den nominale formen stilles respondenten overfor klare svaralternativer, for eksempel ja og nei. Ordinale svaralternativer måles det visse nyanser, for eksempel om man er svært godt fornøyd med noe eller lite fornøyd med noe. Den siste er forholdstall. Der man også bruker svarene til å rangere som i ordinale svaralternativer, men på en mer nøyaktig måte, som for eksempel hvor mange kamper man så i Tippeligaen i fjor (Jacobsen, 2005). Delen annet består av en åpen plass der man kan skrive ting man synes er bra eller dårlig på stadion eller noe annet man vil dele. I følge Bloch, Phellas og Seale (2011) er det viktig å ha med, slik at de kan uttrykke seg på sin egen måte.

Undersøkelsen til tippeligaklubbene inneholder de samme type svaralternativer som undersøkelsen for hvordan tilbudet og stadion blir opplevd. Den sikter seg inn å gi svar på om stadion til klubbene oppfyller alle kriteriene og retningslinjer blir fulgt. I diskusjonsdelene vil resultatene fra det klubbene sier og det supporterne sier bli sammenlignet for å se om de kravene de oppfyller og det tilbudet de gir er godt nok.

Dataanalysen av resultatene blir laget ved hjelp av programmet som spørreundersøkelsene er laget i. Programmet er Questback og kan lage ferdige grafer og tabeller som viser antall svar, og hva de forskjellige har svart på hvert enkelt spørsmål. Man kan også dra ut hvert enkelt svar, slik at man kan se hvilke nedsatte funksjonsevner som har svart hva. Ut ifra det kan man se om tilbudet til

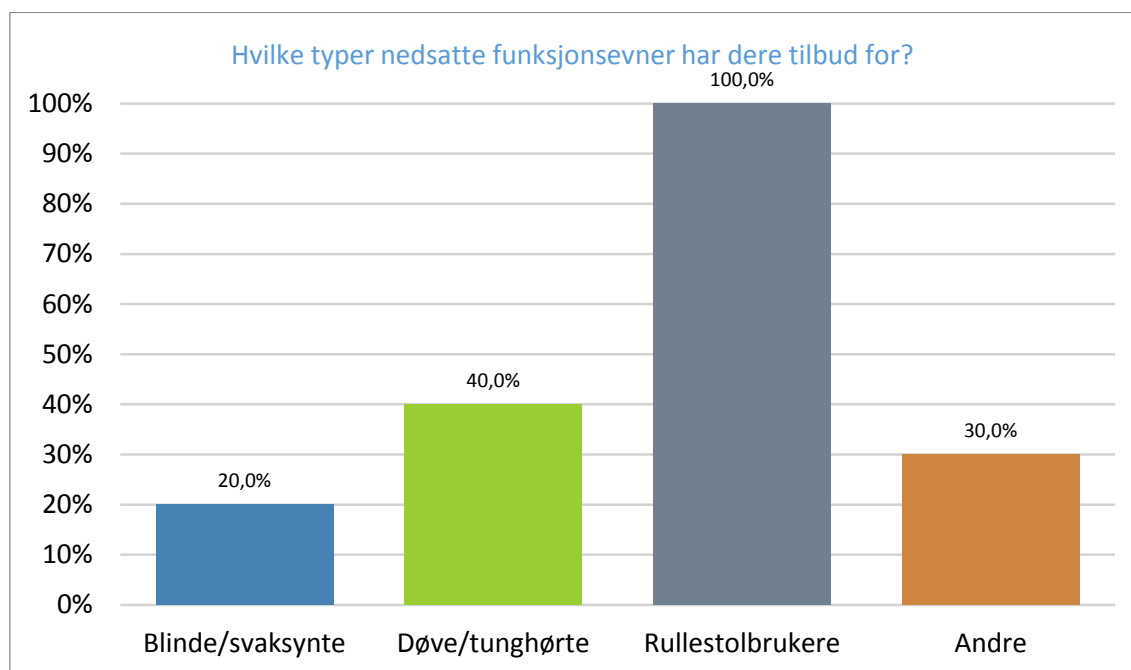
Resultat

Denne delen er delt i to. Først blir resultatene fra undersøkelsen om stadion lagt fram, etterfulgt av resultatene fra undersøkelsen for personer med nedsatt funksjonsevne på fotballkamp.

Undersøkelse 1: Stadion

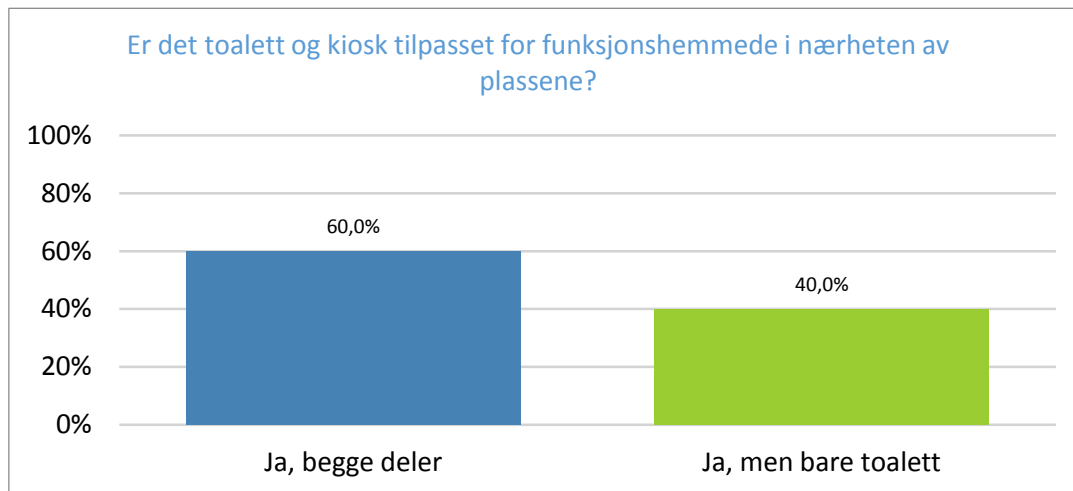
I denne delen blir resultatene fra spørreundersøkelsene lagt fram. Resultatene fra undersøkelsen for klubbene blir lagt fram først, etterfulgt av resultatene av undersøkelsen for personene med nedsatt funksjonsevne. Det er 10 av 16 tippeligaer som har svart på undersøkelsen om egen stadion.

Klubbene har i gjennomsnitt alt fra 2-3 til 40 personer med en nedsatt funksjonsevne som er på hver kamp. Tabellen under viser hvilke nedsatte funksjonsevner tippeligaklubbene i undersøkelsen gir et tilbud til. Vi ser i figur 4 at alle klubbene har et tilbud til rullestolbrukere. Det er også noen som har et tilbud for døve/tunghørte og blinde/svaksynte. Tre klubber har et tilbud for døve med et avsatt område på stadion med døvetolk. Det var derimot bare en klubb som hadde blindeskrift på deler av stadion. Noen har også et tilbud for personer som har en psykisk nedsatt funksjonsevne, vist med «andre» i tabellen. En annen klubb har også hatt tilbud med døvetolk, men gått bort fra det på grunn av at tilbudet ble lite benyttet.

Figur 4: Hvilke typer nedsatte funksjonsevner har dere tilbud for?

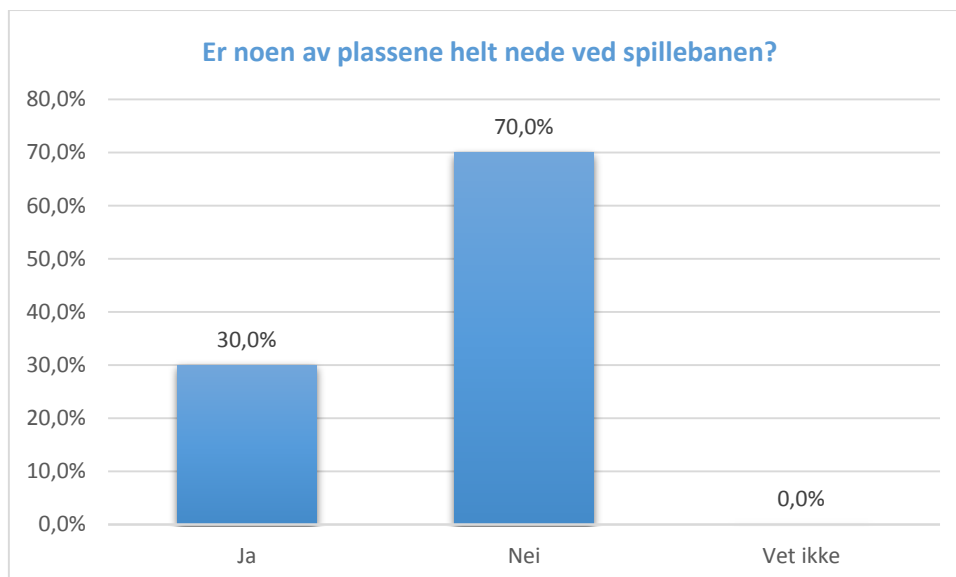
Alle klubbene har handicapparkering utenfor stadion. De har tilpasset toalett i nærheten av plassene, men ikke alle har kiosk. Diagrammet i figur 5 viser fordelingen av dette.

Figur 5: Er det toalett og kiosk tilpasset for funksjonshemmede i nærheten av plassene?

Alle klubbene har i løpet av denne sesongen plasser for personer med nedsatt funksjonsevne under tak, men et par av klubbene har noen plasser som ikke har tak. 90% av klubbene har svart at sikten er uhindret og god selv om personene som sitter foran reiser seg.

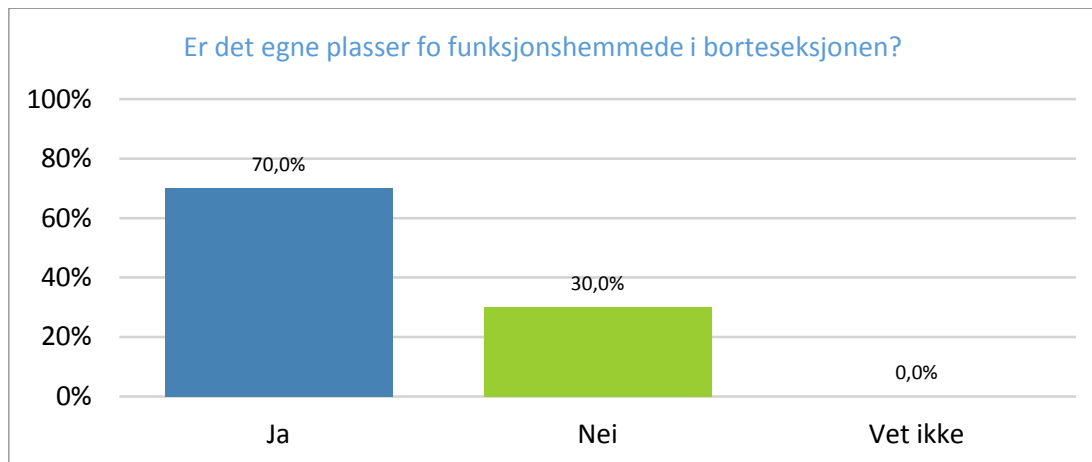
Som figur 6 viser er det 30% av klubbene som benytter plasser som er helt nede ved spillebanen.

Figur 6: Er noen av plassene helt nede ved spillebanen?

Når det kommer til hvor plassene for personer er plassert, har 80% av klubbene plasser som er spredt rundt på stadion. Dermed har man et valg for hvor man vil sitte. Samtidig har 70% av klubbene noen eller mange plasser som er plassert nærme supporterklubben. De andre

klubbene har ingen. Diagrammet i figur 7 viser hvor mange klubber som har egne plasser for funksjonshemmede i borteseksjonen.

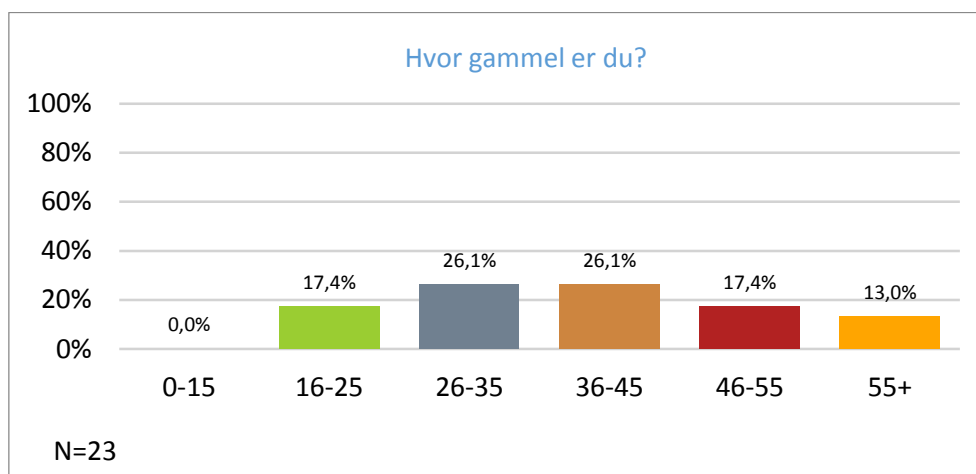

Figur 7: Er det egne plasser for funksjonshemmede i borteseksjonen?

De klubbene som ikke har egne plasser for funksjonshemmede i borteseksjonen har et tilbud om at bortesupportere kan kjøpe billett til de andre plassene for funksjonshemmede på stadion. NFF (2013a) har et krav om at det skal være minst ti plasser for rullestolbrukere, men anbefaler også at det skal være fem plasser per 1000 seter (NFF, 2013b). Alle klubbene har mer enn ti plasser, men det er ingen klubber som oppfyller anbefalingen, selv om en klubb er veldig nær.

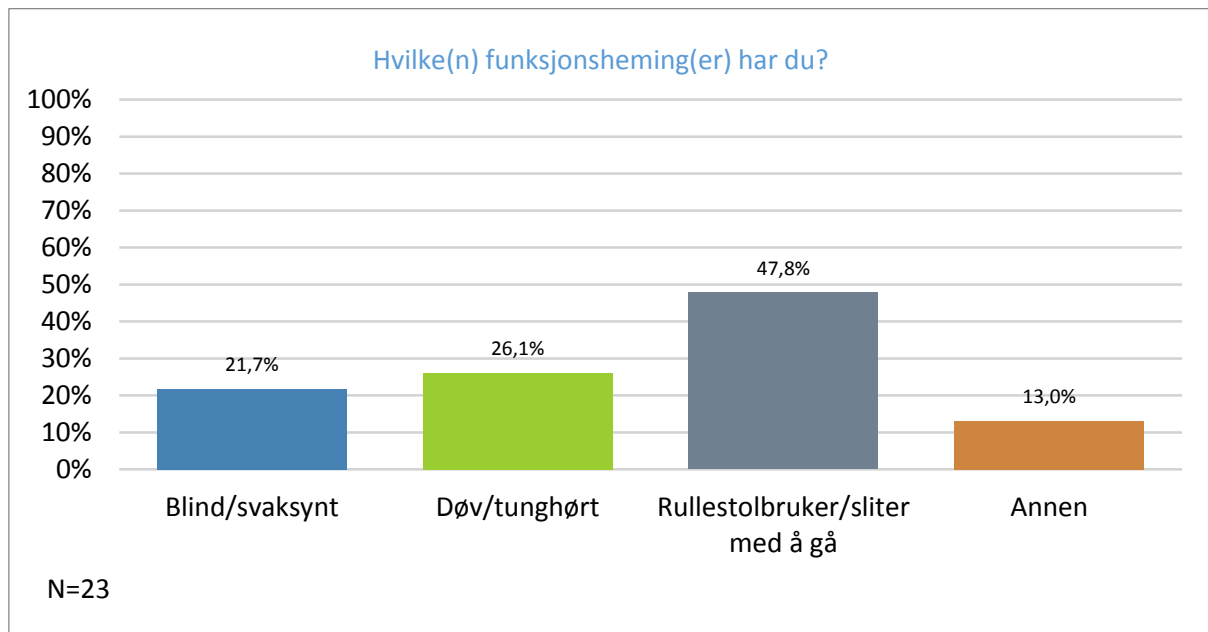
Undersøkelse 2: Personer med nedsatt funksjonsevne

På undersøkelsen for personer med nedsatt funksjonsevne er det 23 personer som har svart. Det er ni forskjellige hjemmearenaer mellom disse, og sju av arenaene hører til de tippeligalagene som har svart. 15 av 16 bortebaner har også vært besøkt.

Figur 8: Hvor gammel er du?

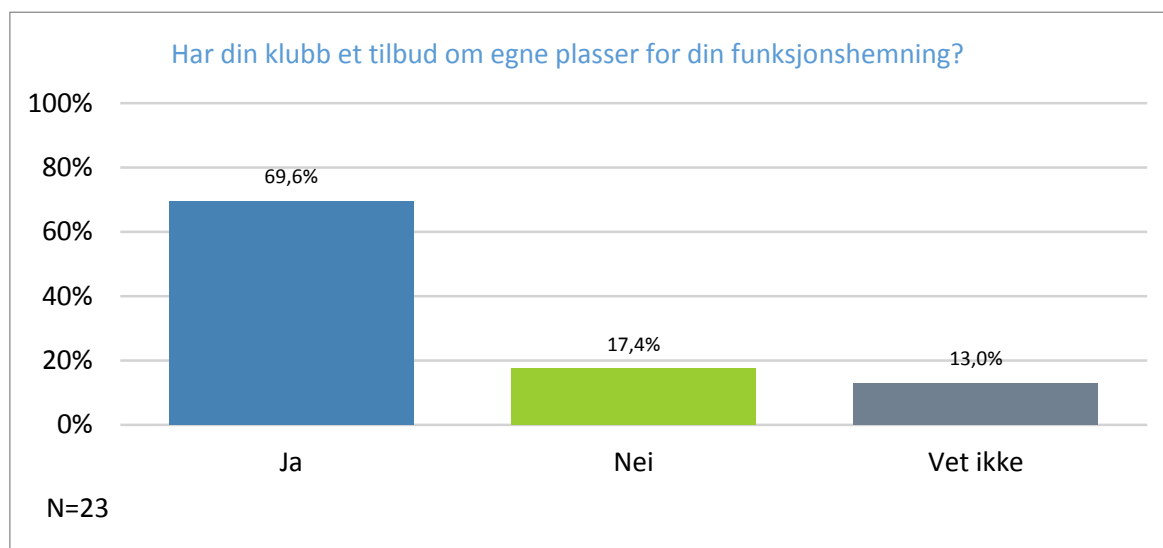
Tabellen over viser hvilken alder de som svarte på undersøkelsen har, mens tabellen under viser hvilken nedsatt funksjonsevne de som har svart på undersøkelsen har. Det er noen som har svart at de har flere enn en nedsatt funksjonsevne og de som har svart andre har også hatt en annen nedsatt funksjonsevne.

Figur 9: Hvilke(n) funksjonshemming(er) har du?

Blant de som svarte hadde flesteparten sett ti eller flere hjemmekamper forrige sesong. Det var bare to personer som ikke hadde sett noen kamper. De aller fleste som hadde sett mange kamper sa det var fordi det var god underholdning og de var interessert i fotball og ivrige supportere av laget sitt. Noen var også på mange kamper fordi det var en god måte å komme seg ut blant folk på. Av de som så noen kamper var grunnene at det ble dyrt fordi de måtte betale både for seg selv og veileder og at kampene ofte var på et dårlig tidspunkt. Samtidig var de på kamper fordi det var en god måte å komme seg ut blant folk på og det var en måte å være sosial sammen med andre personer med samme nedsatte funksjonsevne. For de som ikke så noen kamper var grunnene at de ikke var så interessert i fotball og at laget ikke gjorde det så bra. Figur 10 viser om klubben har et tilbud om plasser som er tilpasset for de forskjellige

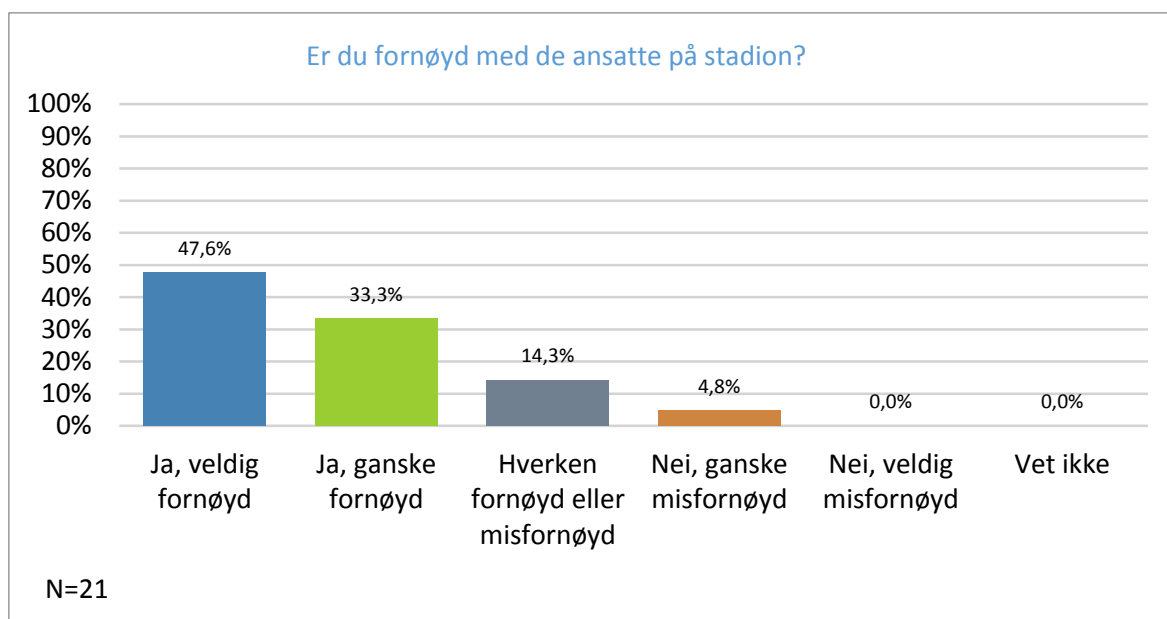
funksjonshemmingene. For eksempel om de har en egen del med døvetolk for de døde.

Figur 10: Har din klubb et tilbud om egne plasser for din funksjonshemning?

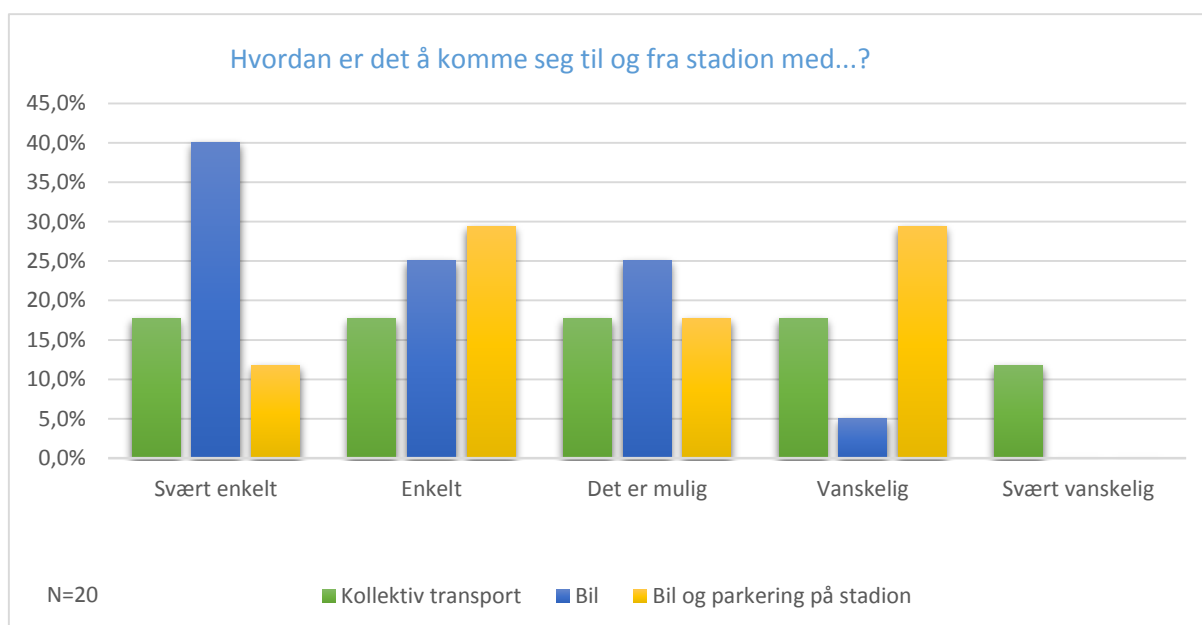
Av de som har svart ja på spørsmålet i figur 10 var det noen tilbud om plasser med døvetolk, mens de fleste hadde tilbud om rullestolplasser. Ingen hadde et eget tilbud for de blinde/svaksynte. Av de som svarte nei, var det 58% som skulle ønske at klubben hadde et tilbud for dem. De resterende som svarte nei var det 17% som ikke visste om de ville ha et slikt tilbud og 25% som sa at de klarte seg greit uten. 44% av alle deltakerne i undersøkelsen svarte at de hadde begynt å gå på kamper eller gått på flere kamper, hvis det hadde vært et tilbud for dem eller tilbudet de fikk hadde vært bedre. 30% hadde gått uansett om det var et tilbud eller ikke og 17% ikke hadde gått selv om det hadde vært et tilbud for dem. De resterende visste ikke om de ville begynt å gå eller gått på flere kamper med et bedre tilbud.

Tabellen i figur 11 viser hvor fornøyd personene som svarte på undersøkelsen var med de ansatte på stadion. 81% var fornøyd, 14% hadde ikke noe å utsette på dem, men de siste 5% var misfornøyd. De fleste svarer at de ansatte som oftest er hyggelige og hjelper til når man ber om det. Men det er noen som har opplevd at de ikke alltid er like hjelpsomme når man spør om hjelp.

Figur 11: Er du fornøyd med de ansatte på stadion?

På spørsmålene om hvordan det er å komme seg til og fra stadion med kollektiv transport, bil og med bil og parkering på stadion, var det en del forskjell på svarene fra personene med forskjellig nedsatt funksjonsevne. For eksempel så hadde personene som brukte rullestol problemer med å komme seg på kollektiv transport.

Figur 12: Hvordan er det å komme seg til og fra stadion med...?

Som figur 12 viser, var det vanskelig for en stor del å komme seg til og fra stadion med kollektiv transport. De hadde problemer med at det var veldig vanskelig å komme seg på buss, T-bane eller bybane. Alle de som svarte at dette var vanskelig var rullestolbrukere. Bil var det enkleste alternativet hos de fleste og det var veldig få som syntes det var vanskelig. Men i

kombinasjon med parkering på stadion ble det vanskeligere for flere. Dette på grunn av at det noen steder var få handicaplasser, som gjorde at de ikke alltid var ledige. Det var også vanskelig i og med at det var mange folk i veien og at det dermed tok lang tid. 33% svarte at det var egne plasser utenfor stadion, men at disse ikke alltid var ledig. Ut ifra begge undersøkelsene var ingen klubber som hadde en transportordning for å hjelpe personer med nedsatt funksjonsevne med å komme seg på kamp. Av de 18 som svarte på spørsmålet, var det 22% av personene som skulle ønske at klubben deres hadde det, og at de i tillegg ville ha brukt den.

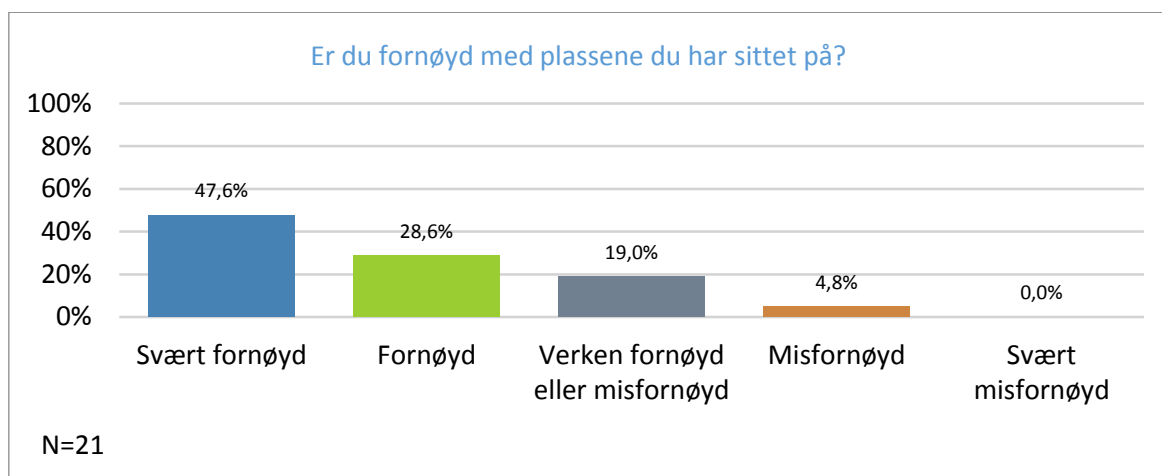
Figur 13 viser om det er tilpasset toalett og kiosk i nærheten av plassen til personene med nedsatt funksjonsevne.

Figur 13: Er det tilpasset toalett og kiosk i nærheten av plassen din?

Alle deltakerne i undersøkelsen synes det er greit eller enkelt å komme seg inn og ut av stadion. Samtidig finner de enkelt fram ved hjelp av skiltingen både utenfor og inne på stadion. Det er bare 5% som synes det er vanskelig å finne fram ved hjelp av skiltingen utenfor stadion. Mens 10% synes det er vanskelig inne på stadion og trenger hjelp til å finne fram. Det er også 10% som synes det er vanskelig å komme seg til plassen sin. Det de fleste har problemer med er å komme seg rundt omkring på stadion og dermed også fra plassen sin og til toalett eller kiosk. Av de 18 som svarte er det 17% som sier at det er vanskelig å komme seg til toalettet, mens 22% synes det er vanskelig å komme seg til kiosken.

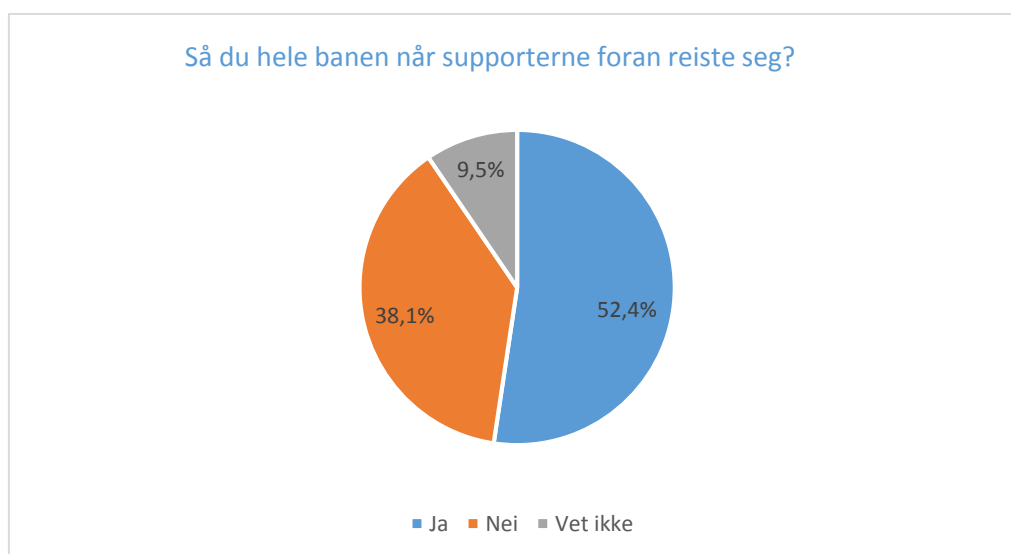
De aller fleste er fornøyd med plassene de har sittet på. Som figur 14 viser er det under 5% som er misfornøyd. Samtidig er det 20% som synes plassen var helt grei, mens over 75% var fornøyd eller veldig fornøyd med plassene de har sittet på.

Figur 14: Er du fornøyd med plassene du har sittet på?

En fjerdedel syntes at stadion manglet en del for at de kunne komme seg dit de ville. Dette var plass nok til å komme seg på do etter kampstart. Dårlig oversiktlig design med små skilt på seterader og stoler, dårlig markering på trapper og manglende visuelle og taktile lederlinjer til kiosk og toalett. En siste ting er at gangveien for andre tilskuere går forbi rullestolområde, slik at de blir gående foran og rullestolbrukerne ikke ser. Ofte stopper disse også opp hvis det skjer noe spennende på banen og dermed blokkerer de sikten over lengre tid.

En retningslinje fra NFF er at plassene for funksjonshemmede skal ha god og uhindret sikt, også hvis personene foran reiser seg.

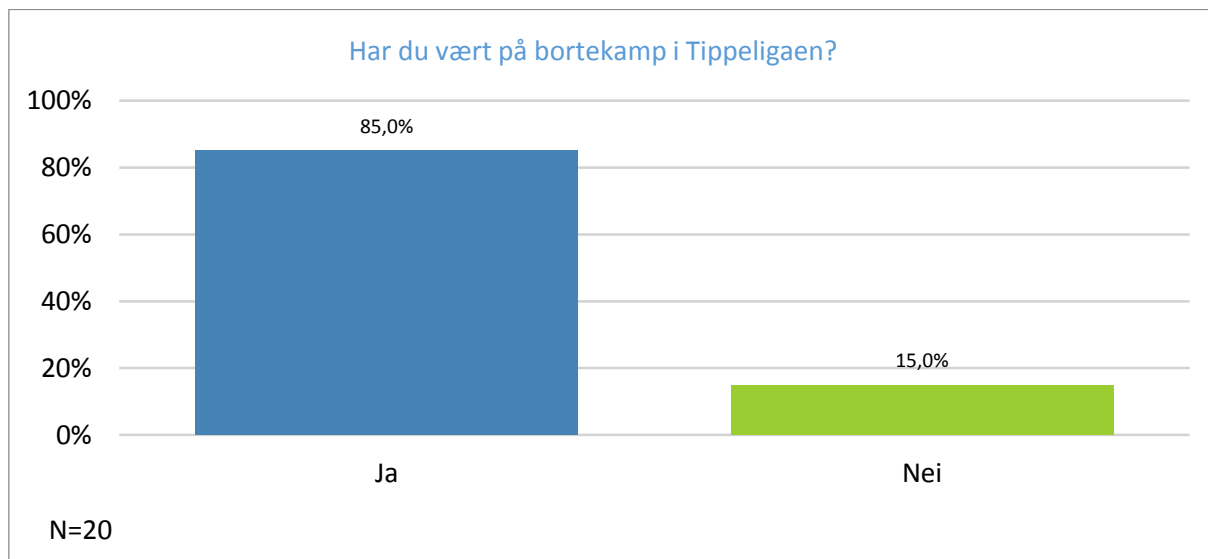

Figur 15: Så du hele banen når supporterne foran reiste seg?

Det var 21 personer som svarte på spørsmålet i figur 15. Vi kan se ut i fra figuren at hele 38% ikke så hele banen når supporterne foran reiste seg. At plassen har tak og ikke er plassert helt nede ved spillebanen, er også et krav fra NFF. Og bare 25% har opplevd at plassen sjelden eller noen få ganger ikke har hatt tak eller er helt nede ved spillebanen, mens under 5% har opplevd det ofte. Mens resten har aldri opplevd at plassen ikke har tak eller er helt nede ved spillebanen. De aller fleste plassene hadde også plass til en ledsager ved siden av. 19% sier at det ikke var plass til en ledsager rett ved siden av, mens resten hadde en plass.

Mange supportere har også lyst til å sitte sammen med supporterklubben. Men 43%, av de 21 som har vært på kamp, har svart at de ikke kan og av de er det 38% som har lyst til å kunne sitte sammen med eller i nærheten av supporterklubben. De aller fleste syntes det var veldig lett å få tak i billett og de syntes også at prisen var grei. Bare 10% syntes det var vanskelig å få tak i billett og 30% syntes den kostet litt mye. Alle fikk også tak i billett til de fleste kampene de ville se. 85% kunne også kjøpe sesongkort hvis de ville, mens 10% ikke visste om de kunne.

Å dra på bortekamp er også en mulighet og hele 85% av de som hadde sett en hjemmekamp hadde også vært på bortekamp i løpet av de siste årene.

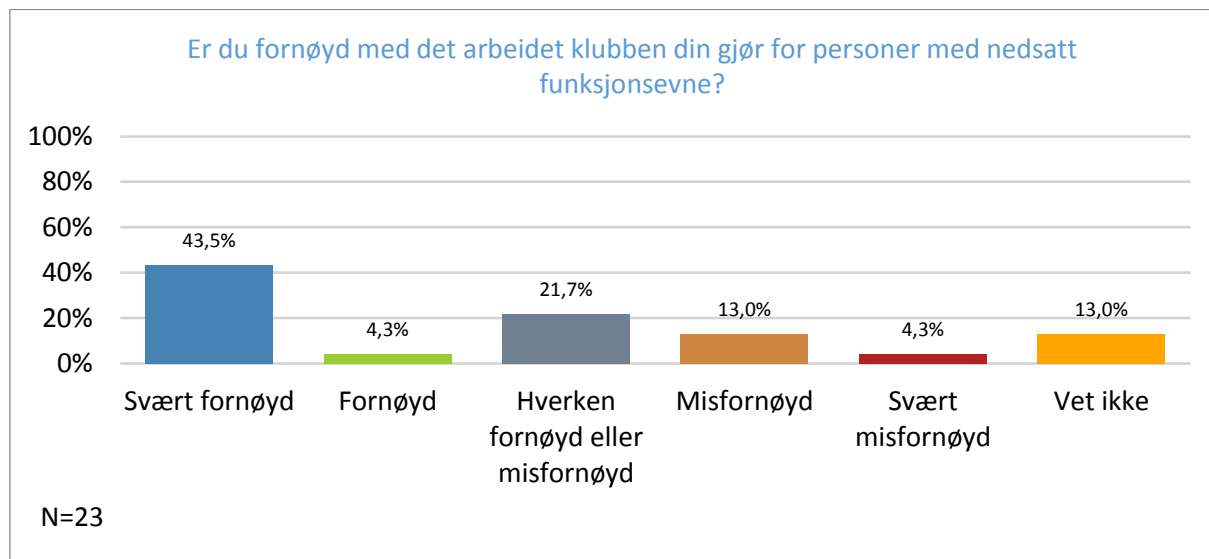
Figur 16: Har du vært på bortekamp?

De som ikke hadde vært på bortekamp sa det var fordi det ikke var tilrettelagt for deres nedsatte funksjonsevne eller de ikke var så ivrige etter å følge laget på bortebane. Bare 16% av de som har vært på bortekamp syntes det var vanskelig å få tak i billett. De resterende syntes det var enkelt eller greit å få tak i. De aller fleste fikk også sitte med bortefansen, men

det var 21% som ikke fikk det. 10% husker ikke om de kunne sitte med bortefansen, mens resten fikk. Det var derimot en del flere som ikke hadde tak over hodet på bortekamp. 37% fikk ikke tak, mens 53% fikk. De resterende husket ikke.

På det åpne spørsmålet hvor man kunne svare på om det var noe annet man hadde opplevde på en kamp i Tippeligaen, kom det inn en del svar. Noen var veldig fornøyde med deres stadion, mens andre var mindre fornøyd. En gjenganger var at plassene for rullestolbrukere var plassert på en dårlig plass i en sving. Flere ville også ha mulighet til å sitte med supporterne. Det var også dårlig tilrettelagt for å reise med rullestol på bortekamp. Der er ofte plassene nede ved banen og det er ikke et eget handicaptoalett i bortedelen. Andre savnet også en bedre universell utforming på stadion med større skrift, oversiktlige kart og bedre heiser. Egne plasser for synshemmede med tolk og døvetoalk på bortekamper var også et savn.

Figur 17 viser om de personene som har svart på undersøkelsen er fornøyd med det arbeidet klubben gjør for personer med nedsatt funksjonsevne. Som figuren viser er 48% fornøyd med det arbeidet klubben gjør, 22% synes det er hverken mer eller mindre enn det burde være, mens 17% er misfornøyd med arbeidet klubben gjør. Den resterende delen vet ikke hva de synes.

Figur 17: Er du fornøyd med det arbeidet klubben din gjør for personer med nedsatt funksjonsevne?

Det var også et spørsmål om man følte klubben prøvde å få personer med nedsatt funksjonsevne til å gå på kamp. Her svarte 44% at de følte at klubben prøvde på det, mens 35% ikke følte det. Resten visste ikke.

Diskusjon

I denne delen blir resultatene fra spørreundersøkelsene diskutert opp mot teori og tidligere forskning. Det er svarene fra de ti tippeligaklubbene og de 23 personene med nedsatt funksjonsevne som gjør grunnlaget for diskusjonen.

Resultatene fra tippeligalagene viste at mange av lagene oppfyller kriteriene NFF har for fasilitetene for funksjonshemmede tilskuere. Men det virker som de bare oppfyller akkurat de kravene de må for å få godkjente infrastrukturkriteriene slik at de kan få lisens og dermed spille i Tippeligaen. Figur 4 og 5 er et godt eksempel på dette. Alle klubbene har rullestolplasser og toalett nærme disse plassene, men ikke alle har kiosk og veldig få har tilbud for andre typer funksjonshemninger. NFF (2013a) sier at både kiosk og toalett er et kriterium. Det kan være at kiosken som ikke er der, er godtatt fordi det ikke er like viktig som å ha et toalett. Tilbud for flere typer funksjonshemninger er bare en retningslinje (NFF, 2013b), og dermed kan klubbene selv velge om de vil ha et tilbud for andre typer funksjonshemninger. Som vi ser i figur 6 og 7 er det flere klubber som har plasser helt nede ved spillebanen og flere som ikke har plasser i borteseksjonen. Begge disse er det et krav fra NFF om at det ikke skal og skal være (NFF, 2013a). I tillegg er det er par som ikke har tak på alle plassene, men alle har tilbud om plasser med tak. Det var også bare en fjerdedel av de funksjonshemmede som en sjelden gang hadde opplevd at plassen deres ikke hadde tak. Beskyttelse mot vær og vind for funksjonshemmede er heller ikke et krav fra NFF, bare noe klubbene bør ha. (NFF, 2013b).

Det er altså flere klubber som har mangler på kravene fra NFF. Nesten alle klubbene sier også at sikten fra plassene funksjonshemmede er uhindret og god, selv om supporterne foran reiser seg. Men som figur 15 viser, var det en stor del som ikke hadde uhindret sikt. De funksjonshemmede vil ha muligheten til å delta på lik linje med resten av samfunnet (Davis, 2013). Dermed vil de også ha muligheten til å velge hvor de vil sitte, slik de andre supporterne kan gjøre. En nedsatt funksjonsevne kan føre til at man blir ekskludert fra sosiale aktiviteter (Shakespeare og Watson, 2002). En del personer har svart at de vil sitte sammen med supporterklubben. Dette er noe mange ikke kan, både på hjemme- og bortebane. Dermed blir de ekskludert fra den sosiale aktiviteten det er å sitte sammen med egne supportere og synge sammen med dem. Dette er jo noe som ganske så enkelt kan fikses ved å lage tilpassede plasser i eller nærme supporterklubben.

På bortekamp er det flere som ikke har hatt tak og det var litt vanskeligere å få tak i billett. Det var derimot flere som fikk sitte med egne fans, selv om da sikten ofte var veldig dårlig. Spesielt hvis en klubb ikke hadde plasser i bortesvingen. Da måtte man sitte med hjemmefansen, eller helt nede ved spillebanen. Toalett kunne da også bli et problem, ved at man måtte til hjemmefansen for å finne et tilpasset et. Dette er også problemer vi ser i undersøkelsen gjort av BBC i Premier League (Gornall, 2014). Det er en interesseorganisasjonen i England som arbeider med å fremme god tilgang for alle fans på idrettsarrangementer. De jobber opp mot klubber, fans og andre interesseorganisasjoner for at synspunktene til funksjonshemmede blir tatt hensyn til når det skal gjøres forbedringer på det området (Gornall, 2014).

Den sosiale modellen for funksjonshemming sier at en nedsatt funksjonsevne kan føre til at man blir ekskludert fra sosiale aktiviteter (Shakespeare og Watson, 2002). En del personer har svart at de vil sitte sammen med supporterklubben. Dette er noe mange ikke kan, både på hjemme- og bortebane. Dermed blir de ekskludert fra den sosiale aktiviteten det er å sitte sammen med egne supportere og synges sammen med dem. Den forklarer også hvordan fysiske barrierer, som skilting og bygningsdesign kan gjøre at personer med nedsatt funksjonsevne ikke får muligheten til å leve uavhengig av andre og ha full kontroll over eget liv (Davies, 2013; de Haan, Faull og Kohe, 2014; Duyan, 2007). Nesten alle klubbene hadde fysiske barrierer. For eksempel mangel på taktile og visuelle markeringer til toalett eller plassen. En annen fysisk barriere var plass til å gå på toalettet etter at alle var på plass samt gangvei for andre publikum foran funksjonshemmede plasser. Dette støtter også studien til Grady og James (2013), hvor dette var den største utfordringen for funksjonshemmede på idrettsarenaer.

Transport barrierer er også en del av den sosiale modellen (Duyan, 2007) og flere hadde problemer med både kollektiv og bil når de skulle parkere på stadion. Alle klubbene hadde handicapparkering utenfor stadion, men flere personer sa det ikke alltid var plass for dem til å parkere der. Artikkel 9 i FNs konvensjon om rettigheten til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2008) sier også at personer med nedsatt funksjonsevne skal ha tilgang til samme transport som tilbys allmennheten. Men ut ifra undersøkelsen er det veldig få som kan bruke den kollektive transporten for å komme seg på kamp. Dette er ikke noe klubbene kan gjøre noe med direkte, men de kan være med å pushe på for et bedre tilbud for de funksjonshemmede. Samtidig er det flere som ønsket seg et tilbud fra klubben som kunne hjelpe dem med å komme seg til og fra kamp, så det kunne vært noe klubbene kunne prøvd ut.

I studien til Law (2002) sier han at barn med nedsatt funksjonsevne deltar på færre sosiale aktiviteter, samt at voksne opplever begrenset deltakelse. Når vi ser på aldersfordelingen i figur 8, ser vi at de færreste går ned mot kategorien barn. Det kan selvfølgelig ha med at det ikke er så lett for barn å svare på en slik undersøkelse eller i det hele tatt få med seg at den finnes, men når man ser på antallet som er på kamp i gjennomsnitt kan det være noe i det. Antallet funksjonshemmede på kamp varierer veldig, men det ligger på rundt ti i gjennomsnitt på alle arenaene. I figur 2 av Otnes og Ramm (2013) ser vi at personer med nedsatt funksjonsevne deltar i sosiale aktiviteter i mye mindre grad enn resten av befolkningen. Samtidig vil ønsker de å delta mer i sosiale aktiviteter. Figur 1 viser at det er registrert 539.000 personer med en nedsatt funksjonsevne i Norge i 2014. Celik, Tercan og Yerlisu-Lapa (2014) sier i sin studie at av de faktorene som utgjorde de sterkeste begrensningene for at personer med nedsatt funksjonsevne deltok i fritidsaktiviteter, så var manglende interesse den som var minst viktig. Det er da altså et ganske stor marked av personer med nedsatt funksjonsevne og det burde ikke mangle interesse blant mange av dem. Dermed burde det være mulig å få flere til å gå på kamp med et litt bedre tilrettelagt tilbud.

Resultatene fra undersøkelsen viser flertallet av personene fornøyd eller svært med det arbeidet klubben gjorde for personer med nedsatt funksjonsevne. Samtidig følte også flertallet at klubben prøvde å få de til å gå på kamp. Men selv om flertallet var fornøyd, så representerer de som var fornøyd under halvparten av de som var med i undersøkelsen. Selv om det er umulig å gjøre alle fornøyd, er dette tallet ganske lavt. Det er også mange ting som kan forbedres for at flere skal bli fornøyd.

Begrensninger og framtidig forskning

En begrensning for oppgaven er at jeg ikke fikk inn så mange svar på spørreundersøkelsen for personer med nedsatt funksjonsevne. Det kan derfor være vanskelig å generalisere, men forskningen gir allikevel et godt bilde på hvordan forholdene er i Tippeligaen. Metoden som er brukt for å samle inn data har også noen begrensninger. Ettersom mange av spørsmålene bare har ja og nei svar, kan det være at noen ikke følte det spørsmålet passet helt for dem og kanskje ville svare noe annet enn bare ja eller nei. Samtidig var de fleste spørsmålene rettet mot personer i rullestol, ettersom det er det NFFs kriterier og retningslinjer sier mest om.

Det kan gjøres mye framtidig forskning på temaet. For eksempel kan man bruke en kvalitativ metode med intervjuer av personene med nedsatt funksjonsevne som går på kamp. Dermed får man mer nøyaktig informasjon av hva de føler. Dette fordi de selv kan si akkurat det de

føler og ikke må svare direkte på et spørsmål med ja eller nei. Denne forskningen kan også kombineres med at man drar rundt og opplever selv hvordan forholdene på stadion er. Det er også noe som kan gjøres uten å intervju noen. En annen forsknings mulighet er å ha en liknende forskning i en annen type sport og sammenligne resultatene i denne studien med resultatene fra den. Det er også mulig å gjøre samme forskning i toppligaen i et annet land for så å sammenligne med Norge.

Konklusjon

I denne studien ville jeg finne ut hvordan tippeligaarenaene var bygget opp i forhold til NFFs kriterier og retningslinjer for tilpasning for funksjonshemmede og om de funksjonshemmede er fornøyd med det tilbudet de får på kamp. For å konkludere oppgaven ser vi at det helt klart er mye som kan forbedres, samtidig som det også er mye bra. Dette gjelder både på arenaene og på tilbudet til de funksjonshemmede.

Det er flere av klubbene som har mangler, som kiosk, borteplasser og enkelt adkomst til toalett, når det kommer til kravene for tilpasning for funksjonshemmede. Til tross for mangler på kriteriene har de fått godkjent stadion av NFF. Klubbene har også mangler når det kommer til å følge retningslinjene. Her kan det nevnes ting som fri sikt, plasser helt nede ved spillebanen og tilpasning for flere typer funksjonshemninger.

Det er nettopp det med å tilpasse for flere typer funksjonshemninger som gjør at de fleste er fornøyde eller ikke. Det er også det som gjør at det kommer flere personer med nedsatt funksjonsevne på kamp. Klubbene som tilrettelegger for flere funksjonshemninger er de som har flest fornøyde personer på kamp. Det er også en av klubbene som har tilrettelagt for både rullestolbrukere og døve som har flest personer med nedsatt funksjonsevne på hver kamp. Dette viser at ved å tilrettelegge for flere typer funksjonshemninger, vil det også komme flere.

For at klubbene skal få opp andelen av personene med nedsatt funksjonsevne som er fornøyde bør de få informasjon fra de personene som går på deres kamper for å finne ut hva de kan gjøre bedre. Men det viktigste de kan gjøre er følge alle kriteriene og retningslinjene til NFF. For rullestolbrukere er det spesielt plasser med god sikt, enklere adkomst til toalett og kiosk når alle er på plass, fjerne gangveien forbi plasser for rullestoler og ha plasser nær supporterklubben både for hjemme- og bortesupportere. De burde også ha et tilbud for både døve/tunghørte og blind/svaksynte med et eget avsatt område for disse personene. For døve/tunghørte burde det være en døvetoalk eller noe som oversetter tale til tekst, slikt at de får

med seg alt det andre får med seg. For eksempel det speaker sier eller supportersangene som blir sunget. For blinde/svaksynte må det finnes store skilt med stor skrift i tillegg må det være god markering både taktilt og visuelt på seterader og toalett/kiosk slik at de finner fram selv. Det burde også være plass til en eventuell ledsager for de blinde og noe eller noen som kan oversette tekst eller bilde til tale, slik at de blinde/svaksynte også får med seg alt som skjer.

Ettersom det ikke finnes så mye forskning om dette temaet fra før, håper jeg denne oppgaven har fått fram hva som kan bli bedre på arenaene og fra klubbene i Tippeligaen når det kommer til arbeidet rundt personer med nedsatt funksjonsevne. Siden resultatene fra undersøkelsen kommer fra personer med nedsatt funksjonsevne som går på kamp sine meninger om stadion og klubben sitt tilbud, håper jeg det kan være med på å gjøre slik at klubbene forbedrer sin stadion og sitt tilbud. Samtidig som NFF er strenger med kriteriene og retningslinjene sine og er en enda større pådriver til at det skal bli bedre og være et tilbud for alle funksjonshemmede. Det er ikke bare fotballen som kan bli bedre. Også staten må bli bedre til å tilrettelegge kollektiv transport for alle, slik at funksjonshemmede enklere kan komme seg rundt på samme måte som resten av befolkningen.

Kilder

Bloch, A, Phellas, C.N og Seale, C. (2011). *Structured methods: Interviews, Questionnaires and observation.*

Hentet fra: http://www.sagepub.in/upm-data/47370_Seale_Chapter_11.pdf

Celik, G, Tercan, E og Yerlisu-Lapa, T. (2014). Leisure constraints and leisure satisfaction in the recreational activities of employees with disabilities. *South African Journal of Research in Sports, Physical Education and Recreation*, 36, 33-46.

Hentet fra: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=03f8d19f-e58c-4a41-885b-6a4f21954ffe%40sessionmgr113&vid=5&hid=125>

- Cresswell, J.W. (2014) *Research design: Qualitative, Quantitative and mixed methods approaches* [Google digital versjon]. Hentet fra:
https://books.google.no/books?hl=no&lr=&id=EbogAQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=quantitativ+research&ots=cadKqWMzx7&sig=yWqFUFm94RcdVEv24zn8Ot7t0P8&redir_esc=y#v=onepage&q=quantitativ%20research&f=false
- Crow, L. (1992). *Including all of our lives: Renewing the social model of disability*.
 Hentet fra: <http://disability-studies.leeds.ac.uk/files/library/Crow-exploring-the-divide-ch4.pdf>
- Dahlum, S. (2014). *Store norske leksikon: Kvantitativ analyse*. Hentet fra:
https://snl.no/kvantitativ_analyse
- Davis, L. J. (Ed.). (2013). *The disability studies reader* [Google digital versjon].
 Hentet fra:
https://www.google.no/books?hl=no&lr=&id=Oor7avo2iDkC&oi=fnd&pg=PA214&dq=the+social+model+of+disability&ots=o05CU7cyjS&sig=1B6To8VGdx_Hbue9c8k2ivDJ0bM&redir_esc=y#v=onepage&q=the%20social%20model%20of%20disability&f=false
- de Haan, D., Faull, A. og Kohe, G. Z. (2014) Celebrating the social in soccer: spectators' experiences of the forgotten (Blind) Football World cup. *Soccer & Society*, 15, 578-595. doi: 10.1080/14660970.2013.828596
- Durell, S. (2014). *How the social model of disability evolved*.
 Hentet fra: <http://www.nursingtimes.net/nursing-practice/specialisms/public-health/how-the-social-model-ofdisability-evolved/5077566.article>
- Duyan, V. (2007). *The community effect of disabled sports*. IOS press: Ankara.
- FN. (2008) *Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*.
 Hentet fra: <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-rettighetene-til-personer-med-nedsatt-funksjonsevne>
- Gammelsæter, H og Ohr, F. (2002). *Kampen uten ball*. Abstrakt Forlag: Oslo.
- Grady, J og James, J.D. (2013) Understanding the Needs of Spectators with Disabilities Attending Sporting Events. *Journal of Venue & Event Management*, 4, 47-62.
 Hentet fra:
http://sc.edu/study/colleges_schools/hrsm/research/research_journals_and_publication/s/jvem_pdfs/vol4_no2/understanding_spectator_disabilities_needs.pdf
- Gornall, K. (2014) *BBC investigation: Is the Premier League failing disabled fans?*
 Hentet fra: <http://www.bbc.com/sport/0/football/26630281>

- Hanisch, H og Lid, I. M. (2015). *Store norske leksikon: nedsatt funksjonsevne*. Hentet fra: https://snl.no/nedsatt_funksjonsevne
- Introduction to quantitative research. (2010). Hentet fra: http://www.sagepub.com/upm-data/36869_muijs.pdf
- Jacobsen, D.I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Høyskoleforlaget: Kristiansand
- Law, M. (2002). Participation in the occupations of everyday life. *American Journal of Occupational Theory*, 56, 640-649. doi: 10.5014/ajot.56.6.640
- Lunde. H. (2013). *Flere toppklubber tilrettelegger for døve*
Hentet fra <http://www.fotball.no/nff/Inkludering/2013/Flere-toppklubber-tilrettelegger-for-dove/>
- NFF. (2013a). *Infrastrukturkriterier*
Hentet fra: <http://www.fotball.no/Documents/PDF/Ekstranett/Lisens%20dokumenter/Lisenskriterier%20-%20Infrastrukturkriterier%20menn.pdf>
- NFF. (2013b) *Retningslinjer – Infrastruktur*
Hentet fra: <https://www.fotball.no/Documents/PDF/Ekstranett/Retningslinjer%20klubblisens/Retningslinjer%20-%20Infrastruktur%20menn.pdf>
- NFF (2014). *Årsrapport*. Hentet fra <http://www.e-pages.dk/sportmgratis/66/>
- Nylenna, M. (2014). *Store medisinske leksikon: Funksjonshemming*. Hentet fra: <https://sml.snl.no/funksjonshemming>
- Otnes, B og Ramm, J. (2013). *Personer med nedsatt funksjonsevne*. Statistisk Sentralbyrå.
Hentet fra: <http://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/attachment/99595?ts=13d1b366718>
- Pedersen. O. P. (2014). *Store norske leksikon: Fotball*. Hentet fra <https://snl.no/fotball>
- Regjeringen. (1997). *Hva er funksjonshemming*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/nb/dokument/dep/asd/stmeld/19961997/st-meld-nr-34_1996-97/2/id191144/
- Regjeringen. (1998-99). Arbeids- og sosialdepartementet. St.meld. nr. 8
Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/stmeld-nr-8-1998-99-/id430886/>
- Shakespeare, T og Watson, N. (2002) The social model of disability: an outdated ideology? *Research in social science and disability*, 2, 9-28.

Hentet fra: <http://disability-studies.leeds.ac.uk/files/library/Shakespeare-social-model-of-disability.pdf>

SSB. (2014). *Funksjonshemmede, arbeidskraftundersøkelse, 2014, 2.kvartal*

Hentet fra <http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/akutu/aar/2014-09-04#content>

UEFA. (2011). *Access for all*. Artgraphic Cavin SA: Grandson

Ullestad, K. H. (2002). Kort norsk fotballhistorie.

Hentet fra: <http://folk.ntnu.no/ullestad/Fotball/fotbhist.html>

Vedlegg

1. Spørreskjemaet til tippeligaklubbene om egen stadion.

Stadion og tilbud

Hei!

Dette er en undersøkelse for å finne ut hvordan de forskjellige stadionene i Tippeligaen er konstruert og tilpasset for funksjonshemmede og hvilket tilbud klubben gir til de funksjonshemmede.

Den tar ca 10 min å svare på. Takk for at du tar deg til og svarer så nøyaktig som mulig

Mvh

Lars Kronborg - Student ved Høgskolen i Molde

1) * Hvilken klubb svarer du for?

Velg alternativ

2) * Hvilke typer funksjonshemninger har dere tilbud for?

- Blinde/svaksynte
- Døve/tunghørte
- Rullestolbrukere
- Andre

3) Cirka hvor mange funksjonshemmede hadde dere på kamp i fjor?

4) * Har dere et transporttilbud for funksjonshemmede til og fra kamp?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

5) * Har dere handicapparkering rett utenfor stadion?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

6) * Har dere blindeskrift på hele eller deler av stadion?

- Ja, hele
- Ja, deler
- Nei
- Vet ikke

7) * Er det enkelt for rullestolbrukere å komme seg inn/ut og rundt på stadion?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

8) * Er det toalett og kiosk tilpasset for funksjonshemmede i nærheten av plassene de er tildelt?

- Ja, begge deler
- Ja, men bare toalett
- Ja, men bare kiosk
- Nei
- Vet ikke

9) * Har dere egne plasser for funksjonshemmede i borteseksjonen?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

10) * Hvis nei, kan bortesupportere kjøpe billett til de andre plassene for funksjonshemmede?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

11) * Er/har plassene for funksjonshemmede..

	Ja	Noen	Nei	Vet ikke
Fri sikt hvis de foran reiser seg?	☐	☐	☐	☐
Tak?	☐	☐	☐	☐
Helt nede ved spillebanen?	☐	☐	☐	☐
Nærme supporterklubben?	☐	☐	☐	☐
Spredt rundt på forskjellige steder på stadion?	☐	☐	☐	☐

12) * Hvor mye koster en billett for de funksjonshemmede?

- 0-100
- 100-150
- 151-200
- 201-250
- 251-300
- 300+
- Vet ikke

13) * Kan de funksjonshemmede kjøpe sesongkort?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

14) * Hvor mange plasser har stadion?

15) * Og hvor mange plasser har dere til funksjonshemmede?

16) Er det noe annet du vil legge til om stadion/tilbudet som det ikke er spurt om? Det kan være både gode og mindre gode ting

2. Spørreskjemaet til de funksjonshemmede

Personer med nedsatt funksjonsevne på fotballkamp

Hei.

Dette er en undersøkelse for å finne ut hvordan personer med funksjonshemninger opplever å gå på fotballkamp i Tippeligaen eller hvorfor de velger å ikke gå. Den tar for seg ankomst til stadion, plass, tilgjengelighet på og rundt stadion, billett og bortekamp.

Spørreundersøkelsen er en del av en bacheloroppgave som handler om samme tema.

Håper du tar deg litt tid og svarer godt og ærlig på alle spørsmålene slik at oppgaven blir mest mulig korrekt.

Tusen takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Lars Kronborg - Student ved Høgskolen i Molde

1) Denne delen inneholder noen generelle spørsmål

2) * Alder

- 0-15
- 16-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 55+

3) * Kjønn

- Kvinne
- Mann

Du kan velge flere enn en

4) * Hvilke(n) funksjonshemning(er) har du?

- Blind/svaksynt
- Døv/tunghørt
- Rullestolbruker/sliter med å gå
- Annen

5) Denne siden handler om hjemmekamper

6) * Hvilken stadion er din hjemmearena? (Der laget ditt spiller sine hjemmekamper)

Velg alternativ

7) * Hvor mange tippeligakamper så du på din hjemmearena i fjor?

Ingen = 0

Noen = 1-5

Manger = over 5

8) * Hvorfor så du ingen, noen eller mange kamper?

(F.eks egen tribunedel med døvetolk for døve eller plasser for rullestol)

9) * Har din klubb tilbud om egne plasser for din funksjonshemning?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

10) Hvis ja, hva slags tilbud har de?

11) Hvis nei, skulle du ønske din klubb hadde et slikt tilbud?

- Ja, veldig gjerne.
- Ja, gjerne.
- Nei, jeg klarer meg uten.
- Vet ikke

12) * Hadde du gått på flere kamper eller begynt å gå på kamper hvis klubben din hadde slikt tilbud for deg?

- Ja, jeg hadde gått på flere kamper
- Ja, jeg hadde begynt å gå på kamper
- Nei, jeg hadde ikke gått uansett
- Jeg går på kamp uansett
- Vet ikke

13) * Føler du at klubben nær deg prøver å få deg til å gå på kamp?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

14) * Er du fornøyd med det arbeidet fotballklubben nær gjør for funksjonshemmede som vil se på kampene?

- Svært fornøyd
- Fornøyd

- Hverken fornøyd eller misfornøyd
- Misfornøyd
- Svært misfornøyd
- Vet ikke

15) * Har du vært på noen tippeligakamper de siste 3 årene?

- Ja
- Nei

(Her kan du skrive akkurat hva du vil, både positive og negative ting. Du kan også svare selv om du ikke har vært på noen kamper.)

16) Er det noe du mener kan bli bedre på tippeligaarenaene? Eller noe klubben kunne ha gjort for at du skulle gå på kamp?

17) Hvis du ikke har vært på noen kamper, kan du trykke deg videre til siste side uten å svare på noen flere spørsmål. Hvis du har sett enten hjemme eller bortekamp de siste 5 årene må du svare på resten av spørsmålene.

18) Denne delen handler om tilgjengelighet til og fra stadion

19) Hvordan er det å komme seg til og fra stadion med...

	Svært enkelt	Enkelt	Det er mulig	Vanskelig	Svært vanskelig	Umulig	Vet ikke
Kollektiv transport	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bil	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bil og parkering på stadionområde	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20) Er det tilpasset parkering for deg rett utenfor stadion og er det plass til deg der?

- Ja, det er alltid plass
- Ja, men det er ikke alltid plass
- Ja, men er aldri plass
- Nei, finnes ikke slik parkering
- Vet ikke

(F.eks en egen buss eller taxi som henter deg og kjører deg til stadion)

21) Har din klubb en ordning med å hjelpe deg og andre å komme til og fra kamp?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

22) Hvis nei, skulle du ønske klubben din hadde en slik ordning og hadde du brukt den?

- Ja, og jeg hadde brukt den
- Ja, men jeg hadde ikke brukt den
- Nei, det er ikke nødvendig
- Vet ikke

F.eks ikke egen parkering nærme inngangen, ikke tilrettelagt for din funksjonshemming på kollektiv transporten)

23) Hva var det som gjorde det vanskelig eller umulig med kollektiv transport eller bil?

24) Klarer du å finne fram til hvor du skal ved hjelp av skiltingen utenfor stadion?

- Ja, finner enkelt fram
- Ja, men er litt vanskelig
- Ja, men det er veldig vanskelig
- Nei, den var for dårlig
- Nei, den er alt for dårlig
- Vet ikke

25) Denne delen handler om tilgjengeligheten på stadion

26) Klarer du å finne fram til hvor du skal ved hjelp av skiltingen inne på stadion?

- Ja, finner enkelt fram
- Ja, men er litt vanskelig
- Ja, men det er veldig vanskelig
- Nei, jeg trenger alltid hjelp
- Vet ikke

27) Er det er toalett i nærheten av plassen din som er tilpasset for deg?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

28) Er det en kiosk i nærheten av plassen din du kan handle i selv?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

29) Hvordan opplever du å komme deg...

	Svært enkelt	Enkelt	Hverken enkelt eller vanskelig	Vanskelig	Svært vanskelig	Vet ikke
Inn og ut av stadion?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Til plassen din?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fra plassen til toalettet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fra plassen din til kiosken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rundt omkring på stadion?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fra parkering eller kollektivt stoppested til inngangen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

(F.eks heis og rampe for rullestol, blindeskrift på seterad og toalett)

30) Har stadion alt du trenger for å komme deg dit du vil?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

31) Hvis nei, hva mener du stadion mangler?

32) Er du fornøyd med de ansatte på stadion?

- Ja, veldig fornøyd
- Ja, ganske fornøyd
- Hverken fornøyd eller misfornøyd
- Nei, ganske misfornøyd
- Nei, veldig misfornøyd
- Vet ikke

33) Hva er det som gjør at du er fornøyd eller misfornøyd med de ansatte?

34) Denne delen handler om hvordan du opplevde plassen du satt på

35) Er du fornøyd med de/den plassen(e) du har sittet på?

- Svært fornøyd

- Fornøyd
- Verken fornøyd eller misfornøyd
- Misfornøyd
- Svært misfornøyd
- Vet ikke

36) Så du hele banen når supporterne rundt reiste seg?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

37) Har du mulighet til å sitte sammen med eller i nærheten av supporterklubben?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

38) Hvis nei, skulle du ønske du kunne sitte med supporterklubben?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

39) Har du opplevd at plassen din ikke har tak?

- Ja, ofte
- Ja, noen ganger
- Sjelden
- Aldri
- Vet ikke

40) Har du opplevd at plassen din er helt nede ved spillebanen?

- Ja, ofte
- Ja, noen ganger
- Sjelden
- Aldri
- Vet ikke

41) Var det en plass til en eventuelt ledsager ved siden av deg?

- Ja
- Nei

Vet ikke

42) Denne delen handler om hvordan det var å få tak i billett til hjemmekamp

43) Var det vanskelig å få tak i billett?

Ja

Nei

Vet ikke

44) Synes du billetten kostet for mye?

Ja, den kostet alt for mye

Ja, den kostet litt for mye

Nei, den kostet det jeg var villig til å betale

Nei, den kostet mindre en jeg trodde

Den var gratis

Vet ikke

45) Fikk du billett til alle kampene du ville se?

Ja, alle

Ja, de fleste

Nei, bare noen

Nei, ingen

Vet ikke

46) Kunne du kjøpe sesongkort hvis du ville?

Ja, jeg har sesongbillett

Ja, men jeg kjøpte ikke

Nei, det kunne jeg ikke

Vet ikke

47) Denne delen handler om bortekamper. Det må ikke være bortekamper du var på bare i fjor, men kan også være for flere år tilbake

48) Har du vært på bortekamp i Tippeligaen?

Ja

Nei

49) Hvilke(n) stadion(er) har du besøkt som bortesupporter?

Ullevaal Stadion

Lerkendal Stadion

Sør Arena

- Brann Stadion
- Aker Stadion
- Skagerak Arena
- Åråsen Stadion
- Color Line Stadion
- Haugesund Stadion
- Aspmyra Stadion
- Marienlyst Stadion
- Nadderud Stadion
- Fosshaugane Campus
- Sandnes Stadion
- Sarpsborg Stadion
- Viking Stadion
- Annen
- Har ikke vært på bortekamp

50) Hvis du ikke har vært på bortekamp, hvorfor ikke?

51) Hvis du har vært på bortekamp, var det enkelt å få tak i billett?

- Ja, veldig enkelt
- Ja, ganske enkelt
- Hverken enkelt eller vanskelig
- Nei, vanskelig
- Nei, fikk ikke tak i

52) Fikk du sitte sammen med bortefansen når du var på bortekamp?

- Ja
- Nei
- Har ikke vært på bortekamp
- Husker ikke

53) Var det tak over plassen du fikk når du var på bortekamp?

- Ja
- Nei
- Har ikke vært på bortekamp
- Husker ikke

(Her kan du skrive akkurat hva du vil, både positive og negative ting. Du kan også svare selv om du ikke har vært på noen kamper.)

54) Er det noe annet du har opplevd som du vil dele fra en tippeligakamp? Eller er det noe du mener kan bli bedre på tippeligaarenaene?